

Venäjä

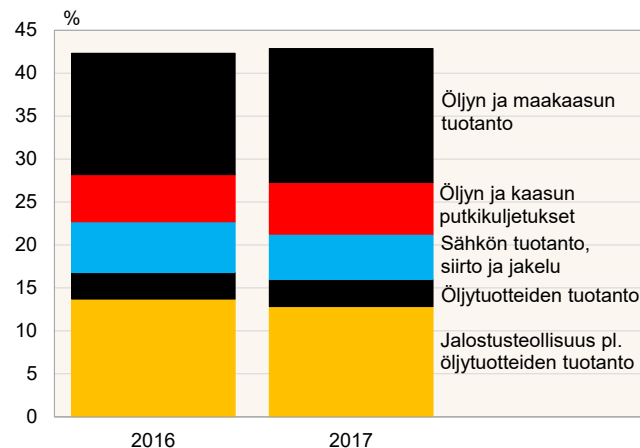
Venäjällä investoinnit painottuivat entistä enemmän öljyyn ja kaasuun vuonna 2017. Kokonaisuutena investoinnit toipuivat edellisten vuosien pohjasta kasvaen 4,4 %. Rosstatin tuoreiden tietojen mukaan ne elpyivät tammi-syyskuussa selvästi aiemmin tilastoitua hitaammin, mutta lisääntyivät voimakkaasti vuoden viimeisellä neljänneksellä. Viime vuonna investoinnit olivat nousustaan huolimatta vielä lähes 8 % pienemmät kuin vuonna 2013 eli vuosien 2011 ja 2008 tasolla.

Suurten ja keski suurten (SK) yritysten sekä valtion investoinnit lisääntyivät yli 4 %. Etupäässä nämä investoinnit katetaan säännöllisesti Rosstatin tuoreissa investointilastoissa, ja niiden osuus kaikista investoinneista on viime vuosina ollut noin 75 %. Rosstat arvioi muiden investointien eli pienten yritysten, kotitalouksien ja harmaan talouden investointien kasvaneen viime vuonna suunnilleen 5 %.

SK-yritysten ja valtion investoinnit öljyn ja maakaasun tuotantoon lisääntyivät 13 % kasvettuaan jo edellisinä vuosina reippaaseen tahtiin. Investoinnit putkikuljetuksiin nousivat 12 % kahden supistumisvuoden jälkeen. Öljyn ja kaasun tuotanto- ja putkikuljetusinvestoinneista tuli yli puolet SK-yritysten ja valtion investointien kasvusta. Investoinnit öljytuotteiden tuotantoon kääntyivät kahden pudotusvuoden jälkeen lievään nousuun. Sähkösektorin investoinnit supistuivat jo viidennen peräkkäisen vuoden. Näiden neljän energialohkon osuus investoinneista nousi 30 prosenttiin.

Jalostusteollisuuden investoinneissa (pl. öljytuotteet) pari vuotta kestänyt alamäki loiventui. Viime vuoden supistuminen johtui metalliteollisuuden investointien laskusta. Lisäksi kemian teollisuudessa, joka on toinen suurten investointien ala jalostusteollisuudessa, investoinnit vähenivät usean vuoden kasvun jälkeen.

Energian ja teollisuuden osuus suurten ja keski suurten yritysten sekä valtion investoinneista

Lähde: Rosstat.

Venäjän keskuspankki valmistelee strategiaa pankkipalveluiden saatavuuden parantamiseksi vuosille 2018–2020. Keskimäärin palveluiden saatavuus on kansainvälisesti vertaillen hyvällä tasolla, mutta sekä alueelliset että eri väestöryhmien väliset erot ovat merkittäviä. Heikossa asemassa ovat mm. eläkeläiset, joista noin kolmanneksella ei ole pankkitiliä. Strategialuonnoksen keskeiset tavoitteet liittyvätkin laadukkaiden rahoituspalveluiden saatavuuteen suurien kaupunkien ulkopuolella sekä sähköisten pankkipalveluiden kehittämiseen. Käytännössä tavoitteet nivoutuvat yhteen, sillä internet- ja mobiilipohjaiset palvelut nähdään keskeisiksi välineiksi pankki- ja rahoituspalveluiden tuomiseksi pientenkin asutuskeskusten kotitalouksien ulottuville. Rahoituspalveluiden ja -valvonnan digitalisoitumista tuetaan myös vuodet 2018–2020 kattavalla keskuspankin Fintech-ohjelmalla.

Rahoituspalveluiden käytön laajentuminen edellyttää teknisten ratkaisujen lisäksi myös väestön taloustuntemuksen kohentamista. Viime vuosien haastattelututkimuksissa on käynyt ilmi, että talousasioiden osaaminen on keskimäärin perin heikkoa. Erityisen heikkoa osaaminen vaikuttaisi olevan talousmatematiikan perusteissa kuten inflaation ja koron merkityksen ymmärtämisessä. Lokakuussa 2017 hallitus hyväksyi finanssiministeriön ja keskuspankin valmisteleman strategian finanssilukutaidon edistämiseksi vuosille 2017–2023. Finanssilukutaitoa halutaan edistää mm. uusilla opetusmateriaaleilla ja nettisivustoilla sekä tuomalla talouden peruskäsitteitä osaksi koulujen opetusohjelmia.

Venäjän ja Ukrainan kaasukiista jatkuu. Tukholman välimiesoikeus antoi viime viikolla (28.2.) päätöksensä Gazpromin ja Naftogazin välisessä kiistassa kaasun kauttakulmaksuista. Päätöksen mukaan Gazprom on velkaa Naftogazille 4,56 mrd. dollaria menetettyinä kauttakulmutuloina. Lisäksi välimiesoikeuden tulkinnan mukaan sopimus velvoittaa Gazpromin maksamaan 110 mrd. kuutiometrin edestä kauttakulmaksuja sopimuskauden eli vuoden 2019 loppuun saakka.

Välimiesoikeus antoi jo joulukuussa 2017 päätöksen, joka koski kaasuntoimituksia Ukrainaan. Sen mukaan Naftogaz on velkaa Gazpromille 2 mrd. dollaria maksamattomina kaasulaskuina. Lisäksi Naftogazin velvoiteostot (take-or-pay) rajattiin 5 mrd. kuutiometriin vuodessa vuosille 2018–2019. Ukraina ei käytännössä ole tuonut lainkaan maakaasua Venäjältä vuoden 2015 jälkeen. Päätöksen jälkeen yhtiöt sopivat kaasuntoimitusten aloittamisesta maaliskuun alussa.

Gazprom ilmoitti olevansa tyytymätön oikeuden viimeviikkoiseen päätökseen ja yhtiö sanoutui irti sekä kauttakulmua että kaasunostoa koskevista ratkaisuista. Tästä syystä Naftogaz joutui lyhyellä varoitusajalla hankkimaan lisää kaasua mm. Puolasta. Tilanne johtanee yhä pitkittyviin neuvotteluihin kauttakulun kohtalosta ja on mahdollista, ettei asiaa saada sovittua ennen nykyisen sopimuskauden umpeutumista.

Kiina

Kiinan talouspolitiikka mitoitetaan tänäkin vuonna korkean kasvutavoitteen mukaiseksi. Maanantaina 5.3. alkaneen kansankongressin avajaispuheessaan pääministeri Li kertoi kuluvan vuoden tavoitteista. Kiina tavoittelee tänäkin vuonna ”noin 6,5 prosentin” BKT:n kasvua ja inflaatiotavoitteen yläraja on viime vuoden tapaan 3 %. Sen sijaan tarakoista tavoitteista rahamäärän ja lainakannan kasvulle luovuttiin. Kaupunkeihin halutaan luoda 11 miljoonaa uutta työpaikkaa ja maaseudun köyhien määrää vähentää 10 miljoonalla.

Kiinan on toivottu jo pitkään luopuvan numeerisista BKT-tavoitteista, sillä nykytilanteessa ne vääristävät talouspolitiikan mitoitusta. Kiina pitää kuitenkin vahvasti kiinni tavoitteesta kaksinkertaistaa BKT vuoden 2010 tasolta vuoteen 2020 mennessä, mikä vaatii yli 6 % kasvua tulevat vuodet. Tämä johtaa jo ennestään vaikean velkatilanteen pahenemiseen ja rahoitusjärjestelmän riskien kasvuun.

Kiina asetti ensi kertaa tavoitteen myös kaupunkialueiden kyselytutkimuksiin perustuvalla työttömyysasteelle. Tämän mm. siirtotyöläiset huomioivan työttömyysasteen odotetaan olevan kuluvana vuonna alle 5,5 %. Kyselyihin perustuvaa työttömyysastetta on julkaistu 31 kaupunkialueelle vuodesta 2016 lähtien ja se on pysynyt hyvin tasaisena 4,8–5,1 % välillä. Tilastovirasto kerää myös kyselytutkimuksiin perustuvaa koko maan kattavaa työttömyysastetta, mutta sitä on julkaistu vain satunnaisesti. Kattavammat työttömyystilastot ovat tärkeitä politiikan mitoittamiseksi erityisesti, jos BKT:n kasvutavoitteen merkitystä haluttaisiin vähentää.

Kansankongressin kokous kestää maaliskuun loppupuolelle. Kokouksen aikana on tarkoitus julkistaa useita merkittäviä nimityksiä ja hyväksyä muutoksia perustuslakiin kuten presidentin toimikausien määrän rajoituksen poistaminen.

Kiinan julkisen talouden tilan arviointi on vaikeaa.

Kansankongressille annetun budjettiesityksen mukaan Kiinan keskus- ja paikallishallintojen yhteenlaskettu vaje tulee kuluvan vuoden osalta olemaan 2,6 % BKT:stä. Viime vuonna 3 prosentin vaje tavoite ylittyi prosenttiyksiköllä, kun toteutuneet menot olivat budjetoitua suuremmat.

Tämän vuoden budjetti heijastaa aikaisemmin päätettyjä poliittisia linjauksia. Menoja lisätään erityisesti köyhyyden poistamiseen ja ympäristönsuojeluun. Myös puolustusmenot ja niitä suuremmat sisäisen turvallisuuden menot kasvavat keskimääräistä nopeammin. Budjetin tulot kasvavat nimellisen BKT:n (9 %) tahtiin, menot hieman hitaammin.

Kiinassa paikallishallinnon vastuulle säilytettyjen menojen osuus on IMF:n mukaan maailman suurimpia, mutta vaikutusmahdollisuudet tuloihin ovat hyvin rajalliset. Osittain tämän vuoksi paikallishallinnot ovat joutuneet kasvattamaan velkataakkaansa, josta vain osa näkyy virallisissa budjettiluvuissa. Vuonna 2016 julkistettiin reformisuunnitelma, jonka tarkoituksena olisi nimenomaan puuttua tulojen ja menojen tasaisempaan kohdistukseen.

Kiinan julkinen talous on erittäin vaikeaselkoinen eivätkä budjettiluvut ole vertailukelpoisia muiden suurten talouksien kanssa. IMF:n omissa arvioissa julkiset tulot olivat vuoden 2016 osalta 28 % ja menot 32 % ja alijäämä lähes 4 % BKT:stä. Kun IMF ottaa lisäksi huomioon paikallishallintojen budjetin ulkopuolisen toiminnan ja käyttää laajennetun alijäämän käsitettä, nousee vuoden 2016 vaje 12 prosenttiin BKT:stä.

Kiinan keskus- ja paikallishallinnon budjetti, % bkt:stä.

	2014	2015	2016	2017	2018
Tulot	22	22	21	21	21*
Menot	24	26	25	25	23*
Alijäämä	2	3	4	4	2.6*
Laajennettu alijäämä**	10	10	12	13	13

* Kiinan valtiovarainministeriön budjettiesitys, nimellisen bkt:n oletettu kasvavan 9 % vuonna 2018
 ** IMF:n arvio, jossa pohjana käytetään eri budjettikäsitteitä

Lähteet: Kiinan budjettikertomus 2017–2018, IMF ja Macrobond.

Kiinakin suunnittelee vastatoimia, jos Yhdysvallat korottaa teräksen ja alumiinin tuontitulleja.

Presidentti Donald Trumpin maaliskuun alun räikeän protektionistinen uhkaus asettaa teräkselle 25:n ja alumiinille 10 prosentin yleiset tuontitullit synnyttäisi toteutuessaan laajan vastatoimien aallon. Tullien korotus iskisi erityisesti Yhdysvaltojen tärkeimpään näiden tuotteiden toimittajaan Kanaan, mutta myös Meksiko ja EU ovat valmiit vastatoimiin.

Yhdysvaltojen mahdollisten tullikorotusten alaisten teräsen ja alumiinituotteiden tuontimaana Kiina ei ole keskeinen toimittaja, eikä näiden tuotteiden vienti Yhdysvaltoihin (2 mrd. USD vuodessa) näyttele merkittävää osaa Kiinan viennissä. Sillä ei myöskään olisi käytännön merkitystä Yhdysvaltojen Kiinan-kaupan alijäämän vähentämisessä. Venäjä vie tulliuhun alaisia metallituotteita Yhdysvaltoihin arvoltaan suunnilleen saman verran kuin Kiina, ja ainoastaan alumiinituotteissa Yhdysvallat on keskeinen markkina Venäjälle.

Trumpin kauden kauppapoliittisena pääkohteena on ollut Kiina. Ensimmäiset merkittävät tullien korotukset tehtiin tammikuussa, kun Kiinasta tulleille aurinkopaneelleille ja pesukoneille määrättiin 20–50 prosentin polkumyöntitullit. Helmikuun lopussa Yhdysvallat ilmoitti, että polkumyöntitullit kiinalaiselle alumiinifoliolle etenevät hallinnossa.

Viime viikolla Kiinan politbyroon jäsen Liu He vieraili Yhdysvalloissa keskustelemassa maiden taloussuhteista. Vierailun tuloksista ei raportoitu, mutta maat ovat sopineet jatkavansa keskusteluja kauppapoliittisista kiistoista Pekingissä. Kiina on luvannut vastata mahdollisiin tullien korotuksiin, mutta jännityksen lieventämiseksi se on myös toistanut aikaisempia lupauksiaan markkinoidensa avaamisesta.

Kiinan teräksen ylituotanto ja subventiot ovat pysyvä kiistanaihe myös EU:n ja Kiinan välillä. EU ilmoitti helmikuussa 17–28 prosentin polkumyöntitulleista kiinalaisia korrosiosuojattuja terästuotteita vastaan ja tällä viikolla se ilmoitti jatkavansa teräspuutkin sovellettavia polkumyöntitulleja.